

Erdély
ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 83. szám
2015/10.
Megjelenik havonta

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

Szerkesztők:
Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Pál Gyöngyi



Ady Endre emléktúra Csucsán tintahalgombával

Csucs és környéke kevésbé ismert a természetjárók számára. A vidék nagyon szép, de jelzett túrautak nincsenek. A Sebes-Körös jobb oldalán a Meszes és a Réz-hegység, a másik oldalon a Vlegyásza előhegyei határolják. Az előbbieket nem haladják meg az 1000 m magasságot, a Poicu patak völgye választja el a két hegyvonulatot egymástól. A Sebes-Körös bal oldalán a Nagy-hegy (Dealul Mare) 1076 m. Erdőborította oldalak, füves legelők, mély patak völgyek jellemzik ezt a vidéket.

PÁL GYÖNGYI

Szeptember utolsó szombatján Csucsára vonatoztunk. Az EKE-programban meghirdetett Ady Endre emléktúrákon a következő útvonalakból lehetett választani: szombaton a Réz-hegységben egy 12 km-es túra Tatár Ferencsel, két hosszabb és nehezebb túra Kiss Jánossal, szombaton a Vigyázó-hegységben (25 km és 1000 m szintkülönbség), vasárnap a Réz-hegységben, a Fekete Ponor-tető három vízkeletéhez (25 km, 900 m szintkülönbség). Az emléktúra és a jövőben egy lehetséges teljesítménytúra gondolata Kiss Jánosról származik, aki alaposan bejárta és feltérképezte a környéket.

Miért Ady Endre emléktúra? Csucsán, félúton Kolozsvár és Nagyvárad között, az országút jobb oldalán egy kastély látható a falu fölé emelkedő domboldalon. Alatta, az út másik oldalán a Sebes-Körös kanyarog. Itt egykor Ady Endre léptei koptatták a vasútállomás peronját, az utcák köveit és a kastélyhoz felvezető lépcsőket. Ady Endre és felesége, Boncza Berta, kit verseiben Csinszkanak nevezett, az egykori Boncza-kastély udvarán álló „fehér házban” vészelte át az első világháborút. A Boncza-kastélyt Boncza Miklós építtette feleségének, Török Bertának, aki kilenc nappal gyermeke, Boncza Berta születése után meghalt. Felesége halálát követően Boncza Miklós visszaköltözött Budapestre és bezárta a kastélyt. 1914-ben, amikor Ady fele-

ségül vette Csinszkat, a csucsai kastélyban éltek, az emlékkiállítás helyszínét szolgáló fehér házban, amely 1968 óta Ady emlékház. A kastélyt és a hozzá tartozó birtokot az első világháború után Octavian Goga erdélyi román költő, későbbi miniszterelnök vásárolta meg, ma Goga-múzeum működik itt. Az Ady kiállítást két szobában rendezték be. A kiállítás tárgyai között olyan versek kéziratái is láthatóak, amelyeket Ady Csucsán írt. Az emléktúrára kitűző is készült Ady arcképével.

Sajnos az időjárás egyáltalán nem kedvezett, egész éjjel ömlött az eső, egy kellemes, szép, szeptember végi nap helyett zord, esős, hideg idő fogadott, komor, fekete felhők tornyosultak az égen. Még a vonat ablakát is verte az eső. Csucsára érve az eső elállt, de köd ereszkedett a tájra, eltakarva mindent, hegyeket, házakat, embereket, minden eltűnt a fehér semmiben.

Megérkeztünk az EKE-házhoz, ahol Tatár Feri elszavalta Ady Endre *Szeretném, ha szeretnének...* című versét. Dacolta az időjárás szeszélyeivel hárman indultak a 25 km-es túrára, Kiss János, Tréger Éva és Szöllősi Jenő. A többiek, az idősebbek Tatár Feri rövidebb túrájára készülődtek, bevártunk még a következő vonattal érkező három túratársat, de útközben a mozdonyuk meghibásodott, így több mint egy órát késnek. Végre elindulhattunk, közben felszállt a köd és a nap is kísért, szinte hihetetlen volt ez a nem remélt változás. Elcsoma-



A SZERZŐ FELVÉTELE

Esőben, ködben, napsütésben

goltuk az esőköpenyeket és elindultunk felfelé a ház előtt haladó úton, melyet az elmúlt évben a temető bejáratáig leaszfaltoztak, tovább egy kanyargós szekérúton kapaszkodtunk felfelé. A tetőig elszórt házak, gyümölcsöskertek, gazdaságok. Minél feljebb jutottunk, annál jobban belátszott a Sebes-Körös völgye, a település házai és a környező hegyek, melyekből a kiadós eső után fehér pára szállt az ég felé, különös varázst kölcsönözve a tájnak.

Házak, kaszálók mellett haladtunk el, egy erdős részen keresztül eljutottunk a romos házhoz, innen már pár perc volt a Hârşu-tető (684 m). Itt csúcsfotót készítettünk, majd megcsodáltuk a körpanorámát: keletre tőlünk a Meszes hegység, a Greben tető (970 m), Dosul Fildului csúcs (965 m), kicsit távolabb a piramis alakú Perjei Magura csúcs (vf. Măgura

Prie, 996 m), észak felé a Calea Lată település házai, azon túl szilágysági dombvidék. Északnyugat irányban a Réz-hegység alacsonyabb hegyháta, a Ponor hegy (Dealul Ponor, 801 m), a Cornu csúcs (vf. Cornului, 901 m), az Almácska tető (vf. Merişorului, 882 m), tőlük nyugatra az Erdős-tető (vf. Măgura Mare, 918 m), a másik oldalon a Királyerdő hegység, délnyugat irányba a Vlegyásza lett volna látható, de sötét felhők takarták. Ismét felhők verődtek össze, borúsabb lett az ég, de több eső nem esett a nap folyamán. Alattunk körben erdő borítja a hegyoldalakat, az egyenes tetőn füves kaszáló, itt-ott lovak legeltek. A fű között szegfűgombát, az erdő szélén őzlábgombát találtunk. Egy bokor alatt különleges, ritka gombára bukkantunk, egy tintahal gombára. Ez bizarr formájú, nem hagyományos megjelenésű gomba, kifejlett ál-

lapotban vöröskarú tengeri polipra emlékeztet, a szömörcsőgfélék családjába tartozik. Nyugat felé haladtunk egy enyhén lejtő szekérúton, elértük az erdő szélét, itt már egy alig követhető keskeny ösvény vezetett egy gerincen és egyre meredekebben ereszkedett a fák között, a Sebes-Körös és a Ghermin völgy találkozásához. A vásáraitól híres Körösfeketető (Negreni) első házaihoz értünk.

Átmentünk a nagyváradi országúton, majd egy vasúti átvágáson. Nemsokára egy híd következett, a Sebes-Körös másik oldalára jutottunk. Az itt haladó szekérút füves rétek között egyenesen Csucsára vezetett, bezárva így körtúránkat a csucsai EKE-háznál. Itt elfogyasztottuk ebédünket. Nemsokára megérkezett a csapat a hosszú túráról is. Elmeséltük egymásnak élményeinket, majd az állomásra indultunk a délutáni vonathoz.

Tenger gyümölcse, sci-fi vagy csak gomba?

■ Rejtélyes élőlények a gombák. Már formaviláguk is rendkívül gazdag, nemegyszer eltér a közismert mesebeli pótytyós kalaposétól. A fényképen látható fura gomba ágai, szirmai vagy minek nevezzük, inkább egy sci-fi földönkívüli lényre éledező vörös nyálkás polipkarjaiként kúsznak szerte szét boszorkánytojásából. És mint a filmbeli alien, ő is hódító úton van. A tintahalgomba (*Anthurus archeri*) potyautasként érkezett Tasmaniából vagy Új-Zélandról Európába valamikor a múlt század elején. Akkoriban Franciaországból je-

lezték. A 60-as években aztán a gombászok nagy megrökönyödésére Magyarország nyugati részein is feltűnt, és ahogyan túratársunk képe is igazolja – bár nem gyakran –, már Erdélyben is. Adventív, magyarán egy terjeszkedő jövevényfaj. Egyes „kultúrshókevényekkel” ellentétben valószínűleg nem fogja őshonos fajok kiszorításával károsan befolyásolni a biodiverzitást, hanem hamar egyensúlyba kerül majd vele. A négy-nyolc, 5–13 cm hosszú karján levő ragacsos, foszlányos sötét maradványok a spórák, melyek más gombákkal el-

lentétben nem a szél útján terjednek. Erős dögszagot áraszt, ezért spóráit a rászálló döglégyek hordják szét. Ugyanezzel a fufanggal él közeli rokona, a gyakoribb erdei szömörcsőg (*Phallus impudicus*) is. Ehhez hasonlóan júniustól októberig, nedves talajú lomberdőben találkozhatunk a tintahalgombával. A kifejlett termőtest semmivel sem tévesztethető össze, boszorkánytojása viszont más szömörcsőgfélékéval igen. Étkezési értéke nincs, ha nagy ritkán találkozunk vele, ne bántsuk.

-tt.



PÁL GYÖNGYI

Házsongárdi könyvben az EKE elődei

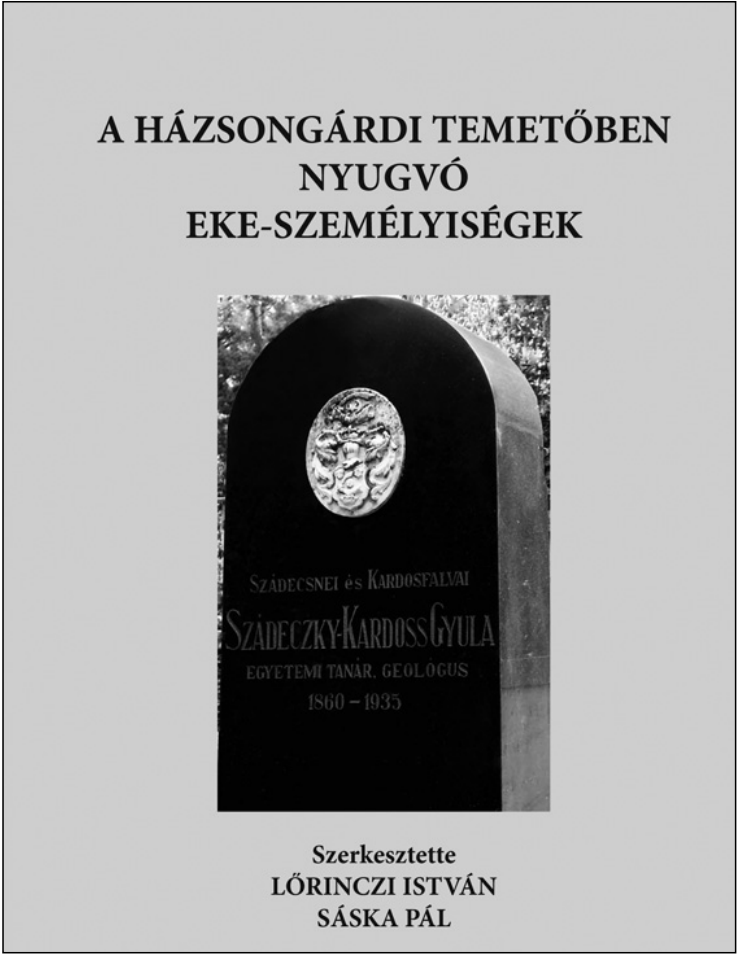
Adósság törlesztésére törekszik ez a kis 34 oldalas könyv, melynek bemutatására a november másodikai hagyományos halottak napi közös EKE-megemlékezésen kerül sor. Mert egyesületünk megbecsülését jelenti, amikor turista elődeinket megbecsüljük.

TÓTHPÁL TAMÁS

A Lőrinczi István és Sáska Pál szerkesztőpáros jelen könyvecskéje amellet, hogy a kolozsvári EKE kiadványainak számát növeli, egyúttal újdonság is. Nem a turistáktól elvárható „egyszerű” túrakalauz, hanem folytatja Gyurka László és Máthé Gyula néhai elnökeink kezdeményezését, akik a Házsongárdi temetőben nyugvó elődeink lajstromozását és sírjaik gyopáros fémjelvénnel való megjelölését indítványozták. Sajnos korai haláluk megakadályozta a kivitelezést. A továbbiakban elődeinkről jobbra kerek évfordulóikon egy-egy rendezvénnyel, emléküket méltató írással emlékeztünk meg, vagy a halottak napi kegyeletes gyertyagyújtással. Sáska Pál aztán mintegy két éve felvállalta, hogy ennél többet tesz, rövidesen csatlakozott hozzá Lőrinczi István is. Együtt nagy és dicséretes munkát végeztek. Csokorba fogták egyelőre tizenhat előljáró EKE-tisztségviselőnk életrajzi adatait, lefényképezték sírjaikat, GPS-koordinátákkal lokalizálva térképre vezették nyughelyeiket, a kiadvány így az erdélyi turistairodalom – nem túlzás, ha ezt állítjuk – jelentős darabjává vált. Mert ez az első kiadvány csak útmutató és kezdet. A könyv Ajtay Ferenc, Bagaméri Béla, Balogh Ernő, Behabetz Magda, Brüll Emánuel, Gyurka László, Jablonovszki Elemér,

Máthé Gyula, Merza Gyula, Péter Béla, Szádeczky-Kardoss Gyula, Tavaszy Sándor, Tövissi József, Tulogdi János, Vámszer Géza és Xántus János adatait dolgoz-

za fel, illusztrálva sírjaik fényképével. Azonban szerény becsléssel is a Házsongárdi temetőben nyugvó, még fellehető – és nemcsak tisztségviselő – elődeink száma meghaladhatja a százat is. Jövőbeli kötelességünk a kiadvány folyamatos bővítése. Aztán következhet sírjaik gyopáros megjelölése...



EKE-fotók a Fehér Galériában

In memoriam Deák József

KALLÓ MÁRTA

Szeptember 20-án kilencedik alkalommal állítottunk ki fotókat a Pata utcai református templom gyülekezeti termében, a Fehér Galériában. Három éve elhunyt tagtársunkra, Deák Józsefre emlékeztünk ezen a napon, Ferenczy Miklós tiszteletes úr szavait idézve „a teremtett világot” igyekeztünk ábrázolni képeinkkel. Erdély szépséges tájai, magas hegyek, vizek, a növény- és állatvilág bősége, gazdagsága, az évszakok változásának gyönyörűsége, ugyanakkor idegen tájak is előtűnnek, ki merre járt, elhozta a megsemmisített szépségeket, így került lencsevégre Chicago, Svédország, Görögország, vagy éppenséggel Nagy-

szeben szászok építette házai, valamint otthonunk, Kolozsvár. A kiállítást Ferenczy Miklós nyitotta meg külön-külön méltatva a képek hangulatvilágát, eszmei üzenetét, azt, hogy szép ez a mi világunk, szép a természet, járjunk nyitott szemmel benne, csodáljuk szépségeit és óvjuk a pusztulástól. A fotóklub részéről Lőrinczi István bemutatta a kiállítás résztvevőit, akik közül csak néhányan lehettünk jelen. A megnyitó családias hangulatban zajlott, beszélgetéssel, borozgatással folytatódott.

A kilenc szerző (Bozsoki Adrienn, Fazakas Ferenc, Jánky Mária, Jójárt Endre Tibor, Kalló Márta, Korom Mária, Mezei Elemér, Lőrinczi István és Vlád Pál) képei november közepéig

megtekinthetők a Fehér Galériában hétköznapiokon 9–14, valamint 17–19 óra között.

A tizenkét éves kolozsvári EKE-fotóklubnak ez volt a 42. kiállítása, a Fehér Galériában már a kilencedik kiállításnál tartunk, köszönjük a tiszteletes úr irántunk tanúsított jóindulatát és segítőkészségét. Kiállításaink a Fehér Galériában a következők voltak: 1. Torockói farsangtemetés. 2. A régi Kolozsvár díszai. 3. Deák József egyéni kiállítása, 4. Kalló Márta egyéni kiállítása: „A Fekete-tói vásár” 5. Bozsoki Adrienn egyéni kiállítása „A Jázmin-sarok” 6. Erdélyi templomok. 7. Múlt idők 8. Vidéki életképek. 9. In memoriam Deák József, III. emlékkiállítás.



„A teremtett világot” ábrázolják képeikkel

Novemberi rendezvények

■ **Október 31. (szombat):** Megemlékezés az EKE halottairól a Felleki-keresztnél (16 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Szatmári Béla.

■ **November 2. (hétfő):** Megemlékezés az EKE halottairól, az ugyanakkor bemutatásra kerülő, Lőrinczi István és Sáska Pál szerkesztette: *A Házsongárdi temetőben nyugvó EKE-személyiségek* című kalauz nyomán. Találkozás 11 órakor a Házsongárdi temető bejáratánál. Szervező: Lőrinczi István és Kovács Zsuzsa.

■ **November 4. (szerda):** Séta a Péter-úton (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés az Apáczai-líceumban.

■ **November 7. (szombat):** Cérna-forrás (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szatmári Béla.

■ **November 8. (vasárnap):** Gyűjtögető túra; Lomb-Kajántói erdő-Csillaghegy. Találkozás 9 órakor a távolsági autóbuszok állomásával szembeni buszmegállóban. Szervező: Vlád Pál ♦ Gyalui erdő-Hidegszamos (24 km, 700 m szintkülönbség). Szászfenesen is lehet csatlakozni. Visszatérés távolsági busszal. Szervező: Kiss János. Érdeklődni telefonon.

■ **November 11. (szerda):** István-forrás (10 km), találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ Túrászervezők tanácskozása és választmányi gyűlés 18 órától a székházban.

■ **November 13–15. (péntek–vasárnap):** Vári László emléktúra a Vlegyászára. Megbeszélés a közgyűlésen. Szervező: Szilágyi András.

■ **November 15. (vasárnap):** Vonatos kirándulás a Körös-kanyarba (10 km). Érdeklődni telefonon. Találkozás a vonatállomáson 7.15 órakor. Szervezők: Pál István és Pál Gyöngyi ♦ Csucs-Almási vár-Kolozsvár kerékpárral (80 km). Találkozás a nagyállomáson 7.15 órakor (TFC vonattal). Szervező: Szima Márton ♦ Kirándulás a Radnai-havasokban (22 km, 1600 m szintkülönbség). Kiskocsis kirándulás. Szervező: Ambrus Tibor. Érdeklődni telefonon.

■ **November 18. (szerda):** Cérna-forrás (8 km), találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.

■ **November 21. (szombat):** Bükki körtúra (20 km). Találkozás 8.30 órakor a Hajnal negyedben a 35-ös végállomásánál vagy 9.30 órakor a Hintás-fánál. Túravezető: Kiss János.

■ **November 22. (vasárnap):** Révi-szoros, barlanglátogatással (14 km, 300 m szintkülönbség). Találkozás a nagyállomáson 7.15 órakor (TFC vonattal). Szervező: Szima Márton ♦ Szászfenés-Leányvár-Monostor negyed (14 km). Találkozás 9.15 órakor a 9-es (M21-es) autóbusz Bucium utcai megállójában. Szervező: Csorba Anna ♦ Kirándulás a csicsómihályfalvi várhoz (16 km, 600 m szintkülönbség). Kiskocsis kirándulás. Szervező: Ambrus Tibor. Érdeklődni telefonon.

■ **November 25. (szerda):** Rejtett-forrás (7 km), találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.

■ **November 28. (szombat):** Kajántói fenyves erdő-Bácsi erdő (25 km, 600 m szintkülönbség). Találkozás 9 órakor a nagyállomás előtt. Túravezető: Kiss János.

■ **November 29. (vasárnap):** Bocsásza-csúcs (Buteasa, 1792 m)–Ördögmalom-vízesés–Cserepes erdészház. (22 km, 1100 m szintkülönbség). Kiskocsis kirándulás. Szervező: Ambrus Tibor. Érdeklődni telefonon.

■ **December 2. (szerda):** Séta a Péter-úton (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés az Apáczai-líceumban.

■ **Szolgálatos napok a székházban** (Kolozsvár, Cardinal Iuliu Hossu/Fürdő utca 20. sz., 13-as ajtó): hétfőn, csütörtökön 17–18 óra, kedden 10.30–12.30 óra között. ♦ **EKE fotóklub:** minden kedden 17 órától a székházban. ♦ **Könyvtár:** minden csütörtökön 17–18 óra között a székházban.

Előzetes
December: Fürdő túra Gyulára. Szervező: Vas Géza. Érdeklődni telefonon. December 31. EKE-SZILVESZTER az Apáczai-líceum dísztermében. Jelentkezni a székházban a szolgálatos napokon vagy a közgyűlésen. Szervező: Bagaméri Tibor.

Túravezetők, szervezők elérhetőségei
Ambrus Tibor 0722-377622 Bagaméri Tibor 0742-776930 Csorba Anna 0740-407652 Kiss János 0364-807639 Kovács D. Zsuzsa 0747-070790 Lőrinczi István 0747-136310 Pál Gyöngyi 0742-373546 Székely Lavotta 0748-036290 Szilágyi András 0742-625130 Szima Márton 0766-703575 Vas Géza 0742-659570 Vlád Pál 0264-435866
Titkár: Etédi József 0745-29946 és Székely Lavotta

Minden érdeklődőt szeretettel vár az EKE Kolozsvár 1891!